

2. Мартиненко І. В. Проблема комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з системними мовленнєвими порушеннями. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. С.342-348.

3. Руденко Т. Ю. Особливості мовлення дітей із загальним недорозвитком мовлення. *Теоретичні основи педагогіки й сучасні аспекти виховання*. Матеріали науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 13-14 травня 2022 р.). Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2022. С.49-53.

4. Трофименко Л. І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями. *Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами*. 2018. Т. 8. С. 224-229.

Діана ДАНИЛОВА

студентка 0051-Ол групи спеціальності
016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка
Науковий керівник – **Анна Чобанян**,
к. псих. н., доцент кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ АКТИВНОСТІ У НЕМОВЛЕННЄВИХ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Авторкою статті розглядаються шляхи розвитку комунікативної активності у немовленнєвих дітей старшого дошкільного віку за допомогою інноваційних технологій. Обґрунтовується педагогічний потенціал сучасних технологій для мовленнєвого розвитку дітей, що сприяє покращенню якості корекційної освіти. Детально аналізуються переваги та недоліки використання інноваційних підходів у роботі логопеда. Представлено різноманітні методи, такі як інформаційно-комунікативні технології, технологія проектування, ТРВЗ, метод дитячого експериментування, мнемотехніка, колаж та дитяче портфоліо, які можуть бути ефективно застосовані для розвитку мовленнєвих здібностей дітей.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток, комунікативна активність, інноваційні технології, немовленнєві діти.

D. DANILOVA. INNOVATIVE TECHNOLOGIES AS A TOOL FOR THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE ACTIVITY IN INFANTS OF OLDER PRESCHOOL AGE

The author of the article considers the ways of developing communicative activity in non-speech children of senior preschool age with the help of innovative technologies. The author substantiates the pedagogical potential of modern technologies for children's

speech development, which contributes to improving the quality of correctional education. The advantages and disadvantages of using innovative approaches in the work of a speech therapist are analyzed in detail. Various methods, such as information and communication technologies, design technology, TEFL, the method of children's experimentation, mnemonics, collage and children's portfolio, which can be effectively used to develop children's speech abilities, are presented.

Key words: speech development, communicative activity, innovative technologies, children with speech disabilities.

Постановка проблеми. На сучасному етапі перед педагогами закладу дошкільної освіти постає головна проблема: розвиток комунікативної активності. Вихователі повинні сформувати умови, які сприятимуть здобувачам дошкільної освіти вільно опанувати мовлення. Це потребує нових технологій мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Ефективні методи та прийоми корекційної роботи з немовленнєвими дітьми сприятимуть розвитку їхньої комунікативної активності. У зв'язку з цим, набуває актуальності залучення інноваційних технологій у корекційну діяльність немовленнєвих дітей.

Аналіз досліджень і публікацій. Л. Стаховою розглянуто особливості розвитку комунікативної активності у немовленнєвих дітей старшого дошкільного віку [4]. О. Боряк та Ю. Косенко проаналізовано технології та засоби в логопедичній роботі з дітьми з порушеннями мовлення [3]. О. Авраменко [1] та Л. Черніченко [5] розглянуто використання інноваційних технологій у роботі логопеда.

Мета статті – дослідити ефективність розвитку комунікативної активності у немовленнєвих дітей старшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Одним із ефективних засобів розвитку дітей дошкільного віку є комунікативно-мовленнєва діяльність. Вона сприяє їхньому естетичному вихованню, розвиває вміння бачити, чути, розуміти слова, дії, залучає дітей до творчості. У процесі комунікативно-мовленнєвої діяльності діти дізнаються про жанрові, композиційні, мовленнєві особливості літературних та фольклорних творів; збагачується їхній комунікативно мовленнєвий досвід, розвивається зв'язне мовлення, збагачується словниковий запас.

Використання в освітньому процесі сучасних педагогічних технологій, таких як інноваційні, допомагає реалізувати особистісно-орієнтований підхід до дітей, забезпечуючи індивідуалізацію та

диференціацію педагогічного процесу з урахуванням здібностей та рівня розвитку кожного здобувача освіти.

Л. Черніченко зазначає, що обираючи інноваційні технології з метою мовленнєвого розвитку здобувачів дошкільної освіти необхідно дотримуватися таких вимог: технологія має бути спрямована на розвиток комунікативних умінь дітей; технологія повинна сприяти вихованню культури спілкування та мовленню; особистісно-орієнтована взаємодія з дитиною; реалізація принципу взаємозв'язку пізнавального та мовленнєвого розвитку дітей; організація активної мовленнєвої практики кожної дитини у різних видах діяльності з урахуванням її вікових та індивідуальних особливостей [5, с. 125].

Перейдемо до розгляду інноваційних технологій спрямованих на розвиток комунікативної активності у немовленнєвих дітей старшого дошкільного віку.

Інформаційно-комунікативні технології дозволяють зробити кожне заняття нетрадиційним, яскравим, насиченим, сприяють використанню різних способів подачі матеріалу, передбачити різноманітні прийоми та методи навчання. Світ, у якому розвивається сучасна дитина, докорінно відрізняється від світу, в якому виростили її батьки. Це висуває якісно нові вимоги до дошкільного виховання як першої ланки безперервної освіти з використанням сучасних інформаційних технологій (комп'ютер, інтерактивна дошка, планшет та ін.) (О. Авраменко) [1, с. 9].

Технологія проектування є інноваційною у роботі закладів освіти. Цей метод дозволяє дитині експериментувати, синтезувати отримані знання, розвивати творчі здібності та комунікативні навички, тим самим забезпечуючи їй високу готовність до шкільної освіти. Процес проектування підвищує компетентність педагогів, виступає засобом забезпечення співробітництва, співтворчості дітей та дорослих, зміцнює взаємини з батьками, робить процес навчання цікавим та захоплюючим. Метод проектів є способом реалізації особистісно-орієнтованого підходу в освіті (Л. Стахова) [4, с. 83].

Одним із сучасних та найцікавіших методів навчання залишається технологія ТРВЗ – теорія вирішення винахідницьких завдань. Основним засобом роботи з дітьми є педагогічний пошук. Якщо дитина ставить питання, не треба відразу давати готову відповідь. Навпаки, важлива думка дитини (Л. Черніченко) [6, с. 189].

Метод дитячого експериментування має вагомий розвивальний потенціал. Він надає дитині можливість самій знайти відповіді на запитання «як?» і «чому?», дозволяє відчувати себе дослідником, першовідкривачем. Запланувати досвід чи експеримент допомагає авторський прийом «Скринька Чомучки», суть якого полягає в тому, що на початковому етапі скринька заповнюється «предметами» дослідження, а в результаті роботи – «продуктами» дослідження. «Предметами» дослідження стають дитячі «чому?», що задаються на прогулянці, під час занять, під час трудової діяльності тощо. Так проводяться довільні експерименти (О. Боряк, Ю. Косенко) [3, с. 267].

Ефективним засобом для розвитку комунікативної активності у немовленнєвих дітей старшого дошкільного віку є колекціонування: сприяє розвитку допитливості та активності, оволодінню засобами спілкування під час організації пошуку та презентації нових екземплярів, викликає емоційну чуйність.

Мнемотехніка – це система методів та прийомів, що забезпечують успішне запам'ятовування, збереження та відтворення інформації, знання про особливості об'єктів природи, про навколишній світ, ефективно запам'ятовування структури оповідання, і, звичайно, розвиток мовлення. Використання мнемотаблиць (сенсорно-графічних схем) на заняттях з розвитку комунікативної активності, дозволяє дітям ефективніше сприймати і переробляти зорову інформацію, оскільки наочний матеріал у дошкільників засвоюється краще. Застосування мнемосхем допомагає дитині в збагаченні зв'язного висловлювання. Працювати з мнемотаблицями краще починати із середньої групи (наприклад: використовуємо найпростіші схеми одягання, вмивання) (Р. Бондаренко) [2, с. 187].

Колаж (різновид мнемотаблиць) – це листок картону, де зображені літери, цифри, геометричні фігури, різні картинки, але пов'язані вони між собою єдиною метою. Мета колажу – розширення словникового запасу, образного сприйняття, розвиток зв'язного мовлення, вміння розповідати.

Дитяче портфоліо. Портфоліо – це скарбничка особистих досягнень дитини у різноманітних видах діяльності, її успіхів, позитивних емоцій, можливість ще раз пережити приємні моменти свого життя, це своєрідний маршрут розвитку дитини [5, с. 126].

Одним з ефективних методів розвитку комунікативної активності немовленневої дитини є робота над створенням нерифмованого вірша, синквейну. Синквейн допомагає успішно коригувати мовлення: активізується та збагачується мовленнєва лексика, засвоюються навички формування слів, розвивається вміння опису предметів та складання синквейну по картинці, використання у мовленні різних за складом речень. Також важливо застосовувати метод складання власних загадок, ніж просто відгадувати знайомі. Вихователь показує модель складання загадки і пропонує скласти загадку про якийсь об'єкт.

Висновки. З вище розглянутого з'ясовано, що інноваційні технології є ефективним засобом розвитку комунікативної активності у немовленневих дітей старшого дошкільного віку. Розглянуто інноваційні технології спрямовані на розвиток комунікативної активності у немовленневих дітей старшого дошкільного віку, а саме: інформаційно-комунікативні технології, технологія проєктування, технологія ТРВЗ, метод дитячого експериментування, колекціонування, мнемотехніка, колаж, дитяче портфоліо.

Перспектива дослідження. Перспективи подальшого дослідження полягають у реалізації на практиці засобів інноваційних технологій у процесі розвитку комунікативної активності у немовленневих дітей старшого дошкільного віку. Особлива увага має бути приділена адаптації та вдосконаленню існуючих методів з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини, а також розвитку нових підходів і технологій, які сприятимуть більш ефективному засвоєнню мовленневих навичок у корекційній роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. Використання інноваційних технологій у роботі логопеда. Перші спроби пошуку в науковому просторі : зб. матеріалів 19-го Всеукр. студ. наук. практик. конф. «Особливості організації життєдіяльності дитини у сучасному дошкільлі» (м. Умань, 29 квіт. 2021 р.) / [голов. ред.: Іщенко Л. В., Кушнір В. М. ; відп. за вип.: Карнаух Л. П., Залізняк А. М., Слатвінська А. А. Умань : Візаві, 2021. С. 7–10.
2. Бондаренко Р. Камінці Марблс як сучасний освітній інструмент. Магістерські студії. Альманах. Херсон ; Івано-Франківськ : ХДУ, 2023. Вип. 23. С. 187–190.
3. Боряк О., Косенко Ю. Альтернативна комунікація як засіб розвитку мовленневої діяльності дітей із комплексними порушеннями. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. № 35, т. 1. С. 264–270.
4. Стахова Л. Розвиток фонетико-фонематичних процесів у дітей із порушеннями мовлення засобами музики. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки:

реалії та перспективи : збірник наукових праць. Міністерство освіти і науки України, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 73, том 2. С. 82–88.

5. Черніченко Л. Використання інноваційних технологій у логопедичній роботі з дітьми. Формування здоров'язберігаючих компетенцій дітей та молоді: проблеми, розвиток, супровід. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2017. Вип III. С 124–126.

6. Черніченко Л. Модель підготовки майбутніх логопедів до інноваційної діяльності в умовах інклюзивної дошкільної освіти. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. Умань, 2020. Вип. 1 (5). С. 186–174.

Тетяна КАЧУР

вчитель-логопед

Комунальний заклад дошкільної освіти
(ясла-садок) комбінованого типу № 330
Дніпровської міської ради

ВИХОВНІ СИТУАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Стаття окреслює окремі аспекти застосування виховних ситуацій у процесі розвитку комунікативних навичок дітей з особливими освітніми потребами. Зазначено, що мовленнєве функціонування дітей з ООП значною мірою залежить від створюваних соціальних ситуацій. Надано визначення поняття «виховна ситуація» та підкреслено особливості їх використання для дітей з ООП. Виокремлено види виховних ситуацій.

Ключові слова: виховні ситуації, комунікативні навички, спеціальна освіта, діти з особливими освітніми потребами, створення виховних ситуацій.

T. KACHUR. EDUCATIONAL SITUATIONS AND THEIR ROLE IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE SKILLS OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

The article outlines certain aspects of the application of educational situations in the process of developing communication skills of children with special educational needs. It is noted that the speech functioning of children with SEN largely depends on the created social situations. The concept of "educational situation" is defined and the peculiarities of their use for children with SEN are emphasized. Types of educational situations are distinguished.

Key words: educational situations, communication skills, special education, children with special educational needs, creation of educational situations.

Постановка проблеми. Зростаюча увага до спеціальної освіти призводить до необхідності забезпечення дітей з особливими освітніми потребами (ООП) ефективними засобами розвитку їхніх комунікативних навичок, щоб забезпечити їх повноцінну участь у навчальному процесі та соціальному житті. Комунікативні навички є